

Chương 3 Ngôn Ngữ C/C++

Nội dung

Môi Trường Lập Trình

2 Cấu trúc đơn giản một chương trình

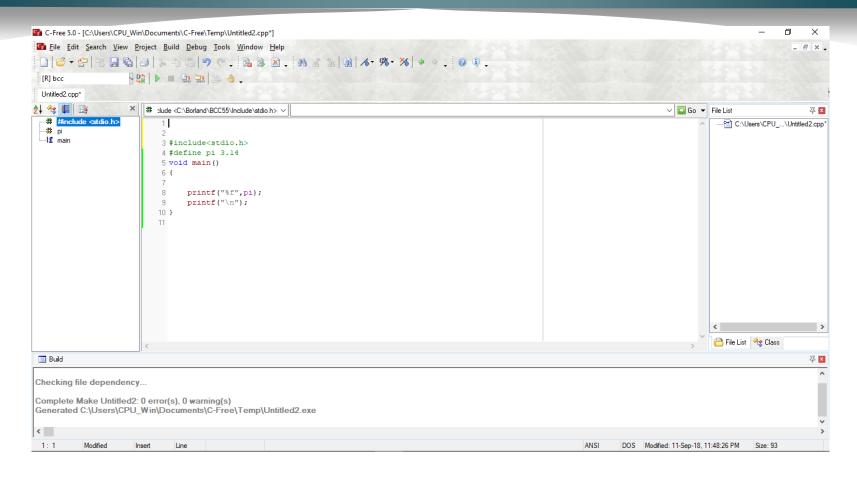
Nhập/Xuất dữ liệu

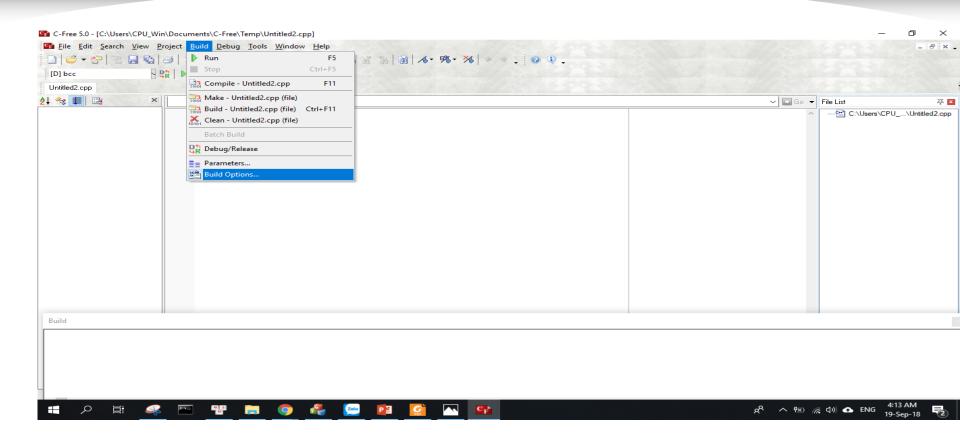
- * Trình biên dịch borland C
- * Phần mềm C FREE version 4.0 hoặc 5.0

1. Môi Trường Lập Trình

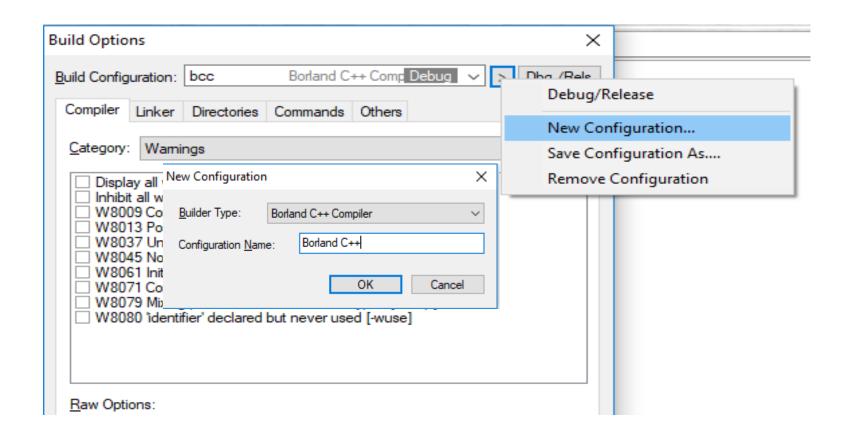
CFREE 4.0 hoặc cao hơn

1. Môi Trường Lập Trình

Build>Build option

1. Môi Trường Lập Trình

Build>Build option>New Configuration> Borland C++

Ví dụ: Xuất dòng thông báo "Hello World" ra màn hình

```
//Khai bao thu vien
#include<stdio.h>
/*chương trình chính */
void main()
       printf("Hello World");
       printf("\n");
```

```
Hello World
Press any key to continue . . .
```

Chú thích

- (//) được coi là chú thích mà chúng không có bất kì một ảnh hưởng nào đến hoạt động của chương trình
- /* */ chú thích trên một đoạn

> Chú thích

- (//) được coi là chú thích mà chúng không có bất kì một ảnh hưởng nào đến hoạt động của chương trình
- /* */ chú thích trên một đoạn

Chỉ thị #include

- Chỉ định file chứa các hàm đã khai báo được sử dụng trong chương trình:
- STDIO.H: chứa các hàm nhập xuất trên dòng nhập xuất gián tiếp
- MATH.H: chứa các hàm toán học
- Cú pháp:
- #include <[path]filename>

File trong thu muc chỉ định Options > Directories > INCLUDE Directories

#include "[path]filename"

File trong thư mục hiện hành hoặc thư mục chỉ định.

- Thông báo lỗi nếu không tìm thấy:
  - Unable to open include file '[path]filename'

> include:

• Khai báo sử dụng thư viện Cú pháp:
#include <tên thư viện> ->
Hoặc
#include "tên thư viện"
Ví dụ:
#include <stdio.h>

> Hàm main:

- Hàm main là điểm mà tất cả các chương trình C++ bắt đầu thực hiện.
- Nó không phụ thuộc vào vị trí của hàm này mà nội dung của nó luôn được thực hiện đầu tiên khi chương trình bắt đầu.
- mọi chương trình C++ đều phải tồn tại một hàm main

Hàm main:

- Theo sau main là một cặp ngoặc đơn bởi vì nó là một hàm. Trong C++, tất cả các hàm mà sau đó là một cặp ngoặc đơn () thì có nghĩa là nó có thể có hoặc không có tham số(không bắt buộc).
- Nội dung của hàm main tiếp ngay sau phần khai báo chính thức đượcbao trong các ngoặc nhọn ({ })

```
// ví dụ 2 hàm main()
Int main()
{
.....
return 0.
}
```

Hàm main:

- Theo sau main là một cặp ngoặc đơn bởi vì nó là một hàm. Trong C++, tất cả các hàm mà sau đó là một cặp ngoặc đơn () thì có nghĩa là nó có thể có hoặc không có tham số(không bắt buộc).
- Nội dung của hàm main tiếp ngay sau phần khai báo chính thức đượcbao trong các ngoặc nhọn ({ })

Hàm main:

```
// ví dụ 2 hàm main()
int main()
{
......
return 0.
}
return 0: Lệnh return kết thúc hàm main và trả về mã đi sau nó, trong trường hợp này là 0
```

3. Nhập/Xuất dữ liệu

> Xuất dữ liệu ra màn hình

Hàm printf (nằm trong thư viện stdio.h):

dùng để xuất giá trị của các biểu thức lên màn hình.

Cú pháp:

printf("Chuỗi định dạng "[, Các biểu thức]);

Giải thích:

 Chuỗi định dạng: dùng để qui định kiểu dữ liệu, cách biểu diễn, độ rộng, số chữ số thập phân... Một số định dạng khi đối với số nguyên, số thực, ký tự.

- Nhập/Xuất dữ liệu
  - > Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
    - Giải thích:
    - Chuỗi định dạng: dùng để qui định kiểu dữ liệu, cách biểu diễn, độ rộng, số chữ số thập phân... Một số định dạng khi đối với số nguyên, số thực, ký tự.

> Xuất dữ liệu ra màn hình - Hàm printf()

Định dạng	Ý nghĩa
%d	Xuất số nguyên
%[.số chữ số thập phân] f	Xuất số thực có <số chữ="" phân="" số="" thập=""> theo quy tắc làm tròn số.</số>
%o	Xuất số nguyên hệ bát phân
%x	Xuất số nguyên hệ thập lục phân
%с	Xuất một ký tự
%s	Xuất chuỗi ký tự
%e hoặc %E hoặc %g hoặc %G	Xuất số nguyên dạng khoa học (nhân 10 mũ x)

> Xuất dữ liệu ra màn hình - Hàm printf()

Ví dụ	
%d	In ra số nguyên
%4d	In số nguyên tối đa 4 ký số, nếu số cần in nhiều hơn 4 ký số thì in hết
%f	In số thực
%6f	In số thực tối đa 6 ký số (tính luôn dấu chấm), nếu số cần in nhiều hơn 6 ký số thì in hết
%.3f	In số thực có 3 số lẻ, nếu số cần in có nhiều hơn 3 số lẻ thì làm tròn.

- > Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Các biểu thức: là các biểu thức mà chúng ta cần xuất giá trị của nó lên màn hình, mỗi biểu thức phân cách nhau bởi dấu phẩy (,)

- Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Lưu ý:
    - Đối với các ký tự điều khiển, ta không thể sử dụng cách viết thông thường để hiển thị chúng.
    - Ký tự điều khiển là các ký tự dùng để điều khiển các thao tác xuất, nhập dữ liệu; một số ký tự điều khiển được mô tả trong bảng sau

- Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Lưu ý:
     một số ký tự điều khiển được mô tả trong bảng sau

Ký tự điều khiển	Giá trị thập lục phân	Ký tự được hiển thị	Ý nghĩa
\a	0x07	BEL	Phát ra tiếng chuông
\b	0x08	BS	Di chuyển con trỏ sang trái 1 ký tự và xóa ký tự bên trái (backspace)
\f	0x0C	FF	Sang trang
\n	0x0A	LF	Xuống dòng
\r	0x0D	CR	Trở về đầu dòng
\t	0x09	HT	Tab theo cột (giống gõ phím Tab)
W	0x5C	N.	Dấu \
V *	0x2C	•	Dấu nháy đơn (*)
/"	0x22	**	Dấu nháy kép (")
\?	0x3F	?	Đấu chấm hỏi (?)
\ddd	ddd	Ký tự có mã ACSII trong hệ bát phân là số ddd	
\xHHH	охННН	Ký tự có mã ACSII trong hệ thập lục phân là HHH	

- > Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Lưu ý:
     một số ký tự điều khiển được mô tả trong bảng sau

- > Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Ví dụ: nhập đoạn chương trình có nội dung sau:

```
void main()
{
          printf("\n Tieng Beep \a");
          printf("\n Doi con tro sang trai 1 ky tu\b");
          printf("\n Dau Tab \tva dau backslash \\");
          printf("\n Dau nhay don \' va dau nhay kep \"");
          printf("\n Dau cham hoi \?");
          printf("\n Ky tu co ma bat phan 101 la \101");
          printf("\n Ky tu co ma thap luc phan 41 la \x041");
          printf("\n Dong hien tai, xin go enter");
          printf("\rVe dau dong ");
}
```

- Xuất dữ liệu ra màn hình Hàm printf()
  - Ví dụ: kết quả

```
Tieng Beep
Doi con tro sang trai 1 ky tu
Dau Tab va dau backslash \
Dau nhay don ' va dau nhay kep "
Dau cham hoi ?
Ky tu co ma bat phan 101 la A
Ky tu co ma thap luc phan 41 la A
Ve dau dong Press any key to continue . . .
```

Ví dụ:

Viết chương trình cho phép nhập vào 2 số a và b, trình bày kết quả và phương pháp cộng 2 số đó theo hình thức sau (với a=876 và b=7655):

• **Ví dụ:** Viết chương trình cho phép nhập vào 2 số a và b, trình bày kết quả và phương pháp cộng 2 số đó theo hình thức sau (với a=876 và b=7655):

```
void main()
         int a,b,tong;
         system("cls");
         printf("Nhap vao a va b:");
         scanf("%d %d",&a,&b);
         printf("Ket qua theo phuong phap cong \n\n");
         tong=a+b;
         printf("%20d\n",a);
         printf("%10s\n","+");
         printf("%20d\n",b);
         printf("%20s\n","-----");
         printf("%20d\n\n",tong);
         printf("Nhan phim bat ky de ket thuc!");
```

3. Nhập/Xuất dữ liệu

≻Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm scanf()

Là hàm cho phép đọc dữ liệu từ bàn phím và gán cho các biến trong chương trình khi chương trình thực thi. Trong ngôn ngữ C, đó là hàm scanf nằm trong thư viện stdio.h. **Cú pháp**:

scanf("Chuỗi định dạng", địa chỉ của các biến);

- Nhập/Xuất dữ liệu
  - Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm scanf()
    Giải thích:
  - Chuỗi định dạng: dùng để qui định kiểu dữ liệu, cách biểu diễn, độ rộng, số chữ số thập phân...

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm scanf()
Một số định dạng khi nhập kiểu số nguyên, số thực, ký tự.

Định dạng	Ý nghĩa	
%[số chữ số]d	Nhập số nguyên có tối đa <số chữ="" số=""></số>	
%[số chữ số] f	Nhập số thực có tối đa <số chữ="" số=""> tính cả dấu chấm</số>	
%с	Nhập một ký tự	
Ví dụ:		
%d	Nhập số nguyên	

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm scanf()
Một số định dạng khi nhập kiểu số nguyên, số thực, ký tự.

%4d	Nhập số nguyên tối đa 4 ký số, nếu nhập nhiều hơn 4 ký số thì chỉ nhận được 4 ký số đầu tiên
%f	Nhập số thực
%6f	Nhập số thực tối đa 6 ký số (tính luôn dấu chấm), nếu nhập nhiều hơn 6 ký số thì chỉ nhận được 6 ký số đầu tiên (hoặc 5 ký số với dấu chấm)

- Nhập/Xuất dữ liệu
  - Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm scanf()
    Giải thích:
- Địa chỉ của các biến: là địa chỉ (&) của các biến mà chúng ta cần nhập giá trị cho nó. Được viết như sau:
   &<tên biến>

- Nhập/Xuất dữ liệu
  - Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm scanf()

```
Ví dụ: scanf("%d",&bien1);/*Doc gia tri cho bien1 co kieu nguyen*/ scanf("%f",&bien2); /*Doc gia tri cho bien2 co kieu thưc*/ scanf("%d%f",&bien1,&bien2); /*Doc gia tri cho bien1 co kieu nguyen, bien2 co kieu thuc*/ scanf("%d%f%c",&bien1,&bien2,&bien3); /*bien3 co kieu char*/
```

- Nhập/Xuất dữ liệu
  - Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm scanf()

Lưu ý:

- Chuỗi định dạng phải đặt trong cặp dấu nháy kép ("").
- Các biến (địa chỉ biến) phải cách nhau bởi dấu phẩy (,).
- Có bao nhiêu biến thì phải có bấy nhiêu định dạng ;
- Thứ tự của các định dạng phải phù hợp với thứ tự của các biến ;

- Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm scanf() Lưu ý:
  - Để nhập giá trị kiểu char được chính xác

     hàm fflush(stdin) loại bỏ các ký tự còn nằm trong vùng đệm bàn phím trước hàm scanf();
  - Để nhập vào một chuỗi ký tự (không chứa khoảng trắng hay kết thúc bằng khoảngtrắng
    - → khai báo kiểu mảng ký tự hay con trỏ ký tự, sử dụng địnhdạng %s và tên biến thay cho địa chỉ biến
    - Để đọc vào một chuỗi ký tự có chứa khoảng trắng (kết thúc bằng phím Enter)
      - →dùng hàm gets().

3. Nhập/Xuất dữ liệu cin-cout

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

- Cần khai báo tiền xử lý khi nhập, xuất dữ liệu #include<iostream>
- Khi sử dung cin, cout nên khai báo không gian tên sau: using namespace std;
- Sử dụng đối tượng cout và toán tử << để xuất dữ liệu ra màn hình.
- Sau toán tử << là biến, biểu thức, xâu ký tự, hàm

3. Nhập/Xuất dữ liệu cin-cout

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

Cú pháp:

- Cách 1: cout<< bieuthuc;</p>
- Cách 2: cout<< bieuthuc1 << bieuthuc2;</p>

Toán tử << có thể dùng nhiều lần trên một câu lệnh

Lưu ý: Khi xuất xâu ký tự ra màn hình phải đặt xâu đó trong dấu " "

3.Nhập/Xuất dữ liệu

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

Ví dụ:

```
#include <iostream>
#include <string>
using namespace std;
int main()
string str ="DAI HOC UNIVERSITY";
cout << "Chao mung ban den voi "<<str<<endl;
int n = 2018:
cout <<"Day la nam hoc "<<n<<"-"<<n+1<<"\nHoc ky I \n";
}
       Chao mung ban den voi DAI HOC UNIVERSITY
       Day la nam hoc 2018-2019
       Hoc ky I
       Press any key to continue . . .
```

- Xuất dữ liệu từ bàn phím Hàm Cout()
  - > Sử dụng endl để thêm dòng mới
  - Với xâu ký tự:
    - ✓ sử dụng "\n" tại vị trí muốn xuống dòng
    - ✓ sử dụng "\t" để cách ra một khoảng trống

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

Ví dụ1: ĐOẠN LỆNH SAU CHO NHỮNG GÌ TRÊN MÀN HÌNH?

```
#include <iostream>
#include <math.h>
using namespace std;
int main()
{
      const double PI = 3.1415926;
      double x= 30;
      cout<<"sin cua goc "<<x<<" do la "<<sin(PI*x/180);
}</pre>
```

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

Ví dụ2: ĐOẠN LỆNH SAU CHO NHỮNG GÌ TRÊN MÀN HÌNH?

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    cout<<"DAI HOC UNIVERSITY\nKHOA CONG NGHE THONG TIN" <<endl;
    cout<<"**********************************
cout<<"MON TIN HOC DAI CUONG \n"<<endl<<""************************
}</pre>
```

Xuất dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cout()

Ví dụ 3 ĐOẠN LỆNH SAU CHO NHỮNG GÌ TRÊN MÀN HÌNH?

```
int x = 3, y=5;
int z = 3*x + y;
cout<<"z="<<z<<endl;
cout<<" (x+y)/7="<<(x+y)/7<<endl;
cout<<"(x+y)/z="<<(x+y)/z<<endl;
cout<<"(x+y)/z="<<(x+y)/z*1.0<<endl;
int c=10;
double f=(9/5) * c + 32.0; cout<<" f="<<f<<endl;
f=(9.0/5) * c + 32.0; cout<<" f="<<f<<endl;</pre>
```

- > Nhập/Xuất dữ liệu Cin/Cout
  - Nhập dữ liệu từ bàn phím Hàm Cin()

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cin()

- > Sử dụng đối tượng cin và toán tử >> để nhập dữ liệu
- Sau toán tử >> là biến
- Cú pháp:
  - Cách 1: cin>> tenBien;
  - Cách 2: cin>> tenBien1 >> tenBien2;

cin nhập cho đến khi phím xuống dòng, phím tab hoặc phím space được gõ

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cin()

Ví dụ 1: Nhập độ dài cạnh hình vuông và tính diện tích.

- ▶ Đầu vào: độ dài cạnh hình vuông → kiểu dữ liệu?
- Dầu ra: diện tích hình vuông → kiểu dữ liệu?

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    double a;
    cout<<"Nhap vao canh hinh vuong:";
    cin>>a; //nhap du lieu cho canh hinh vuong luu vao bien a
    double s; //luu dien tich hinh vuong
    s = a*a;
    cout<<"dien tich hinh vuong
    ress any key to continue . . .</pre>
```

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cin()

Ví dụ: Nhập độ dài cạnh hình vuông và tính diện tích.

- ➤ Đầu vào: độ dài cạnh hình vuông → kiểu dữ liệu?
- → Đầu ra: diện tích hình vuông → kiểu dữ liệu?

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    double a;
    cout<<"Nhap vao canh hinh vuong:";
    cin>>a; //nhap du lieu cho canh hinh vuong luu vao bien a
    double s; //luu dien tich hinh vuong
    s = a*a;
    cout<<"dien tich hinh vuong
    ress any key to continue . . .</pre>
```

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cin()

```
int x,y;
cout<<"Nhap vao 2 so: ";
cin>>x>>y;
cout<<"Tong 2 so la: "<<x+y;</pre>
Nhap vao 2 so: 2 3
Tong 2 so la: 5
Nhap vao 2 so: 2 3
Nhap vao 2 so: 2 3
Nhap vao 2 so: 2 3
Cáchnhaukhoảngtrống
```


Trường hợp nhập nhiều biến trên cùng một lệnh, giá trị nhập cách nhau bởi dấu cách

Nhập dữ liệu từ bàn phím – Hàm Cin()

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
   int x;
   cout << "Nhap x";
   cin>>x;
   cout << "x="<<x;

   return 0;
}</pre>
```

```
Nhap x3.14
x=3
Press any key to continue . . .
```


- ☐ Chú ý đến kiểu dữ liệu khi nhập đầu vào
- ☐ Khi nhập sai kiểu dữ liệu chương trình không báo lỗi nhưng sẽ cho giá trị không đúng.

NHẬP XÂU KÝ TỰ

Cách khác:

- > Sử dụng hàm getline trong thư viện string
- > Thêm vào khai báo tiền xử lý #include
- Khai báo biển thuộc kiểu dữ liệu string
- Gọi hàm getline trong câu lệnh: cú pháp:

getline(cin, tenbien);

Toán tử >> nhập xâu cho đến khi gặp khoảng trống → chỉ nhập được một từ.

NHẬP XÂU KÝ TỰ

```
#include <iostream>
Thêmkháibáo
                  #include <string>
tiền xử lý string
                  using namespace std;
                                                                                 Chao ban! ban tu dau den?
                                                                                 BIEN HOA, DONG NAI
                  int main()
                                                                                 Minh cung den tu BIEN HOA, DONG NAI
                                                                                 Press any key to continue . . .
 Khaibáobiến
  kiểustring
                      string diachi;
                      cout << "Chao ban! ban tu dau den?"<<endl;</pre>
                      getline(cin,diachi);
Gọi hàm getline
                      cout << "Minh cung den tu "<< diachi << endl;</pre>
```


Toán tử >> nhập xâu cho đến khi gặp khoảng trống → chỉ nhập được một từ.

3. Nhập/Xuất dữ liệu

Ví dụ: Viết chương trình tính giá trị biểu thức:

$$Y = \pi . X^N$$

- Trong đó:
- X là một số thực
- N là một số nguyên.

3.1 Nội dung file chứa chương trình

```
#include "Stdio.h"
#include <Conio.h>
#include <Math.h>
#define pi 3.14
float x, y; /*Khai bao 2 bien kieu thuc*/
int n;
       /*Khai bao 1 bien kieu so nguyen*/
void main()
{
      clrscr();
      printf("\nNhap so thuc X = ");
      scanf("%f", &x);
      printf("\nNhap so nguyen N = ");
      scanf("%d", &n); y = pi
      * pow(x, n);
      printf("Gia tri cua %f luy thua %d = %f ", x, n, y);
}
```

3.2 Chỉ thị #define

- Cú pháp:
  - #define Tên_đại_diện Biểu_thức_được_đại_diện
- Dùng khai báo tên đại diện cho 1 biểu thức.

3.3-Khai báo biến nhớ

- Cú pháp:
  - Kiểu_dữ_liệu Tên_biến_1,.., Tên_biến_n;

3.3-Khai báo biến nhớ

- Lệnh gán giá trị cho biến: (=)
  - Tên_biến = Biểu_thức;

Bài Tập Hiểu Bài

1) Soạn thảo đoạn chương trình sau, chạy thử và cho biết kết quả hiện trên màn hình

```
#include<stdio.h>
void main()
{
  printf(" Chao ban !"); /* Co trong tap stdio.h */
  printf("Moi ban lam quen voi Turbo C");
  getch(); /* Dung man hinh de xem ket qua */
}
```

Bài Tập Hiểu Bài

Viết 1 đoạn chương trình in ra đoạn văn bản sau ra màn hình

1. In ra màn hình bảng tên như mẫu sau:

****

- * Ho Va Ten: Ngon Ngu C *
- * Lop: Lap Trinh
- * Nam Hoc: 2000 ~ 2001 *

****

- 2. Viết chương trình in ra thông tin bản thân, bao gồm: mã số SV, học tên, lớp, ngày sinh, điện thoại, địa chỉ.
- 3. Viết 1 đoạn chương trình in ra bài thơ sau trên màn hình

- + Co khi nao tren duong doi tap nap +
- + Ta vo tinh di luot qua nhau +
- + Buoc lo dang chang ngo dang de mat +
- + Mot tam hon ta cho doi tu lau +

4) Viết 1 đoạn chương trình in ra đoạn văn bản sau ra màn hình

5) Viết chương trình nhập điểm Toán, Lý, Hoá của 1 học sinh. In ra Tổng điểm và điểm trung bình của học sinh đó.

4) Viết 1 đoạn chương trình in ra đoạn văn bản sau ra màn hình

5) Viết chương trình nhập điểm Toán, Lý, Hoá của 1 học sinh. In ra Tổng điểm và điểm trung bình của học sinh đó.

6. Viết chương trình nhập bán kính R từ bàn phím. In ra:

- a) Chu vi và diện tích hình tròn bán kính R
- b) Diện tích mặt cầu bàn kính R (= 4 * $R^2 * \pi$)
- c) Thể tích hình cầu bán kính R (= $4/3 * \pi * R^3$).

7. Viết chương trình nhập chiều cao h và bán kính đáy của một hình trụ. In ra:

- a) Diện tích xung quanh của hình trụ (= Chu vi đáy * chiều cao)
- b) Diện tích toàn phần của hình trụ (= Diện tích xung quanh + diện tích 2 đáy)
- c) Thể tích hình trụ (= Diện tích đáy * chiều cao)